

Appendix C: A Concordance Table for the Quotations in Ivo's Letters

[Adapted from C.J. Rolker, 'Canon law and the letters of Ivo of Chartres', Cambridge PhD thesis 2006, Appendix C 1, pp. 339- 82]

The following table lists the parallels between the canon law and theological quotations in Ivo's letters and the four Ivonian collections. Where there is no parallel to these collections, a short note indicates the material source and, where appropriate, the formal source. Where Ivo quotes from or alludes to two different sources at the same time, the relevant piece is listed twice. Bold print indicates that one collection is to be preferred over the others as the supposed formal source. Where Ivo alludes to more than one authority in a single sentence, underlining is used to distinguish both references. The numbers of the letters are those found in Juret and Migne; 'Add. III' is the third *additio* in Migne's edition of the letters, 'S. III' refers to the third letter edited by Schmitt.¹

¹ 'Add. III' is also transmitted with the letters of Geoffrey of Vendôme and can now be consulted in the new critical edition as ep. 161bis (ed. Giordanengo, 354-6). 'S. III' is edited by F.S. Schmitt, 'Trois lettres inconnues d'Yves de Chartres', *Revue bénédictine*, 50 (1938), 84-8.

ep.	Incipit – Explicit	<i>Tripartita</i> A	<i>Decretum</i>	<i>Tripartita</i> B	<i>Panormia</i>
008.0 1	Hereticum esse constat qui Romane ecclesie non concordat. ²	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
008.0 2	Nobis opponunt canones dum nesciunt quid – secunda decreta mandauerunt.	A1.46, c. 2	v, c. 9	<i>om.</i>	<i>om.</i>
008.0 3	Qua traditione maiorum apostolicam sedem in iudicium uocant.	A1.46, c. 2	v, c. 9	<i>om.</i>	<i>om.</i>
008.0 4	Viderint ergo si alios habent canones – uocare non possunt.	A1.46, c. 2	v, c. 9	<i>om.</i>	<i>om.</i>
008.0 5	Nullus Aldricum iudicet aut iudicare presumat – suam dispositionibus nostris.	A1.55, c. 1	v, c. 11 v, c. 349	<i>om.</i>	<i>om.</i>

² Gregory VII, *Dictatus pape*, c. 26 (MGH. Epp. sel. 1, i, 207); via *TC*, see Chapter Four.

008.0 6	Nec pigeat forte aut pudeat nostris – esse non dubitatur.	A1.55, c. 1 A1.55, c. 32	v, c. 11 v, c. 349	om.	om.
010.0 1	[...] propter uitandam <i>otiositatem, que inimica est anime</i> . ³	om.	om.	om.	om.
016.0 1	Eam quam aliquis aliqua illicita pollutione – licet uel licebit.	om.	ix, c. 26	om.	om.
016.0 2	Raptores ad coniugia legitima raptas sibi – uindicare non possunt.	om.	viii, c. 174	om.	vi, c. 55
016.0 3	[...] nuptias occulte factas non esse legitimas.	om.	viii, c. 141	B15, c. 63	vi, c. 5
016.0 4	[...] contubernia non coniugia dicit esse illarum mulierum – sacerdotibus solemniter benedictae.	A1.3, c. 2	viii, cc. 4-5	B15, c. 4	vi, c. 31
016.0 5	Qui mulierem rapuerit uel furatus fuerit – eam uxorem habeat.	om.	viii, c. 171	om.	om.
016.0 6	Virgines que uirginitatem non custodierent si – unius anni reconcilientur. ⁴	om.	viii, c. 152	om.	om.
016.0 7	Posse sane fieri legitimas nuptias ex – consequente manifestum est.	om.	viii, c. 10	B15, c. 11	vi, c. 45
026.0 1	Ibi equaminiter portandi sunt mali ubi – aliqui reperitur boni. ⁵	om.	om.	om.	om.
027.0 1	Nulla ratio sinit ut inter episcopos – a plebibus expetiti.	A1.43, c. 8	v, c. 65	B9, c. 2	om.
027.0 2	Quis ambigat non esse eis tribuendum – docetur	A1.43, c. 8	v, c. 65	B9, c. 2	om.

³ *Benedicti Regula* lxxviii, 1 (CSEL 75, 114).

⁴ Misattribution due to *Decretum* viii, c. 151.

⁵ Gregory I, *Dialogi* ii, 3, 10 (SC 260, 146).

	fuisse collatum.				
027.0 3	Sic decet fidem sanctorum patrum seruari – non accepit assumpserit. ⁶	A1.51, c. 1	vi, c. 73	<i>om.</i>	<i>om.</i>
027.0 4	Quicumque sacerdotium studet precii datione mercari – tantum sacerdos concupiscit.	A1.55, c. 6	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
027.0 5	Sicut locus regiminis desiderantibus negandus est – Deo tanquam Aaron.	A1.55, c. 44	v, c. 350	<i>om.</i>	<i>om.</i>
027.0 6	Sicut qui inuitatus renuit quesitus refugit – dubio est repellendus.	A1.55, c. 33	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
027.0 7	Quomodo tales episcopos uel abbates uel – omnino errare est.	<i>om.</i>	ii, c. 84	B29, 289 ⁷ c.	<i>om.</i>
027.0 8	Si per ordinationem repromulgati ita habetur – indebite ordinatum cognoscunt.	<i>om.</i>	v, c. 123	B9, c. 2	iii, c. 9
027.0 9	Oculis carnalibus uidetur episcopus quasi magnus – acquisit indebitum ordinem. ⁸	<i>om.</i>	v, c. 96	<i>om.</i>	<i>om.</i>
027.1 0	Plebs obsequens Dominici preceptis et Deum – bonorum merita predicatur. ⁹	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
027.1 1	Manifestum est confiteri de crimine qui – occasione non utitur.	A1.40, c. 1	v, c. 271 vi, c. 338	<i>om.</i>	iv, c. 105
027.1 2	Qui episcopi talem consecrauerint sacerdotem qualem – iudicio immerito	A1.43, c. 37b	v, c. 107	<i>om.</i>	<i>om.</i>

⁶ For misattribution to Leo, cf. *Decretum* vi, c. 72.

⁷ *Tripartita* mss **AHQ** only have this canon.

⁸ Misattribution due to *Decretum* v, c. 95.

⁹ Cyprian, *Ep. LXVII* (ed. Bayard, ii, 229); via *TC*, see Chapter Four.

	prestiterunt.				
035.0 1	[...] episcopi non com- prouinciales, qui sine auc- toritate apostolica mei iudices esse non debent, cum peregrina iudicia nul- lius esse momenti decreto- rum pariter et canonum generali sanctione decer- nat auctoritas. ¹⁰	<i>om.</i> (cf. A1.18, c. 8, A1.24, c. 7, A1.32, c. 3, A1.42, c. 2)	v, c. 260 (cf. v, cc. 248, 257, 261; vi, c. 331)	<i>om.</i>	<i>om.</i> (cf. iv, cc. 54, 78, 120-2, 135)
035.0 2	Vltra prouincie terminos accusandi licentia non – quo premuntur exuerint.	A1.21, c. 7	(v, c. 274)	<i>om.</i>	iv, c. 067 (iv, c. 33)
036.0 1	Vix etiam bonus monachus bonum clericum facit.	<i>om.</i>	vii, c. 7	B11, c. 5	iii, c. 180
036.0 2	Monachus non docentis sed dolentis habet officium.	<i>om.</i>	vii, c. 3	B11, c. 1	iii, c. 176
036.0 3	Clerici oues pascunt ego pascor.	<i>om.</i>	iii, 127B¹¹	<i>om.</i>	<i>om.</i>
036.0 4	Si cupis esse quod diceris monachus – Iulianos, Hi- larios, Macharios.	<i>om.</i>	vii, c. 2	B11, c. 1	iii, c. 175
036.0 5	Mihi oppidum carcer et solitudo paradus – de singularitate censemur.	<i>om.</i>	vii, c. 4	B11, c. 3	iii, c. 177
036.0 6	[...] cum <i>subesse magis</i> studuerint <i>quam preesse</i> . ¹²	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
041.0 1	Monachus non habet of- ficium docentis sed – et mundum lugeat.	<i>om.</i>	vii, c. 3	B11, c. 2	iii, c. 176
041.0 2	[...] consecratio uirginum que ex auctoritate apostol- ica episcoporum priuilegio reseruatur.	A1.43, c. 41	vi, c. 72	<i>om.</i>	<i>om.</i>
045.0	Coniunctiones consan-	A1.14, c. 6	ix, c. 22	<i>om.</i>	<i>om.</i>

¹⁰ See Chapter Four.

¹¹ This canon is only found in the Harley abbreviation of the *Decretum*.

¹² *Benedicti Regula* lxiv, 8 (CSEL 75, 149).

1	guineorum fieri prohibemus.				
047.0 1	Legatur ex quo est religio Christiana – faciendum esse mandatur.	A1.46, c. 2	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
052.0 1	Tunc primum alter de altera eligendus – credimus potuerit reperiri.	A1.41, c. 2	v, c. 61	B9, c. 2.4 B9, c. 2C	iii, c. 7
055.0 1	Sic enim papa Pelagius quemdam Siracusane – competebat ordinari permisit.	A1.54, c. 12	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
055.0 2	Inuenimus principes ecclesiarum quedam pro rigore – personarum utilitate dissimulasse. ¹³	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
057.0 1	[...] secundum constitutionem monasticae regulae ter susceptus fuerat [...]. ¹⁴	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
058.0 1	Apostolica instituta et paterni canones habent – <i>Sabbato mediane Quadragesime</i> .	A1.46, c. 9	vi, c. 74	<i>om.</i>	iii, c. 25
059.0 1	Propter officium legationis uobis iniuncte prius – episcopo legato suo.	A1.43, c. 22	v, c. 347	<i>om.</i>	<i>om.</i>
059.0 2	Legationis officium pars sit apostolice sollicitudinis, non plenitudo potestatis.	A1.43, c. 20b	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
060.0 1	[...] interdicta seu mandata pro fidei defensionem – a sede apostolica.	A1.62, c. 38	v, c. 19A v, c. 35	<i>om.</i>	<i>om.</i>
060.0 2	Contra statuta patrum concedere aliquid uel – patrum sanxere reueren-	A1.39, c. 2	iv, c. 226	<i>om.</i>	<i>om.</i>

¹³ Urban II, JL 5383, uniquely preserved in *CB* (London, BL Add. 8873, fol. 147r), also quoted in Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 125).

¹⁴ *Benedicti Regula* xxix, 8 (CSEL 75, 94).

	tiam.				
060.0 3	Nihil de traditione quam a probatissimis – ac uenerari profiteor.	<i>om.</i>	iv, c. 197	<i>om.</i>	iii, c. 4
060.0 4	Graue nimis est contra ueterem usum – sibi quidquam arripere.	<i>om.</i>	iv, c. 199a	<i>om.</i>	<i>om.</i>
060.0 5	Omnia que usus antiquitatis statuir intemerata – statuit intemerata seruentur.	<i>om.</i>	iv, c. 199b	<i>om.</i>	<i>om.</i>
060.0 6	Nec mos nec nouiter introducta consuetudo – uel inusitata presumere.	<i>om.</i>	iv, c. 196	<i>om.</i>	<i>om.</i>
060.0 7	Consuetudinem que contra fidem nihil usurpare – de ceteris capitulis.	<i>om.</i>	iv, c. 204	B7, c. 5	<i>om.</i>
060.0 8	Quod iusta ac sedula consuetudo nos – nos custodire oportet.	<i>om.</i>	iv, c. 210b	<i>om.</i>	<i>om.</i>
060.0 9	Ridiculum est et satis abominabile dedecus – suscepimus infringi patiamur.	<i>om.</i>	iv, c. 212	<i>om.</i>	ii, c. 156x ¹⁵
060.1 0	Quia per ambitiones illicitas non pudet – modis omnibus ceneatis.	A1.46, c. 35	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
060.1 1	Primates uel patriarchas nihil priuilegii habere – priuilegia seruentur ecclesiis.	A1.62, c. 74	v, c. 56	<i>om.</i>	iv, c. 29
060.1 2	Non ita papa Leo Anastasio instituit – prouinciales referant sacerdotes.	A1.43, c. 23	v, c. 348	<i>om.</i>	<i>om.</i>
060.1 3	Octaua sinoda solum prohibeat eos interesse electioni, non concessioni.	A2.15, c. 2	v, c. 122	<i>om.</i>	iii, c. 8

¹⁵ Misattributed to Leo IV in *Panormia*.

060.1 4	Quo iure defendis uillas ecclesie diuino – seruus meus est.	<i>om.</i>	iii, c. 194a	B3, c. 26a	ii, c. 63a
060.1 5	Tolle iura imperatorum quis audet dicere – est ista domus.	<i>om.</i>	iii, c. 194b	B3, c. 26b	ii, c. 63b
060.1 6	Noli dicere possessiones tuas quia ad – quibus possessiones possidentur.	<i>om.</i>	iii, c. 194c	B3, c. 26c	ii, c. 63c
060.1 7	Quam periculosum sit in diuinis rebus – quod semel cessit. ¹⁶	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
061.0 1	Miramur prudentiam uestram Cumensi ecclesie denegare – ecclesia clericum ordinare.	A1.64, c. 3	v, c. 13	<i>om.</i>	<i>om.</i>
062.0 1	Si quos culpatorum regia potestas aut – Dei alienum habeatur.	<i>om.</i>	xvi, c. 344	B29, c. 264	<i>om.</i>
063.0 1	Absit ut de his sinistrum quidquam – clauis regni celorum. ¹⁷	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
063.0 2	Sacerdotes qui Eucharistie seruiunt et sanguinem – offerre oblationes Domino.	<i>om.</i>	ii, c. 110	B2, c. 24	<i>om.</i>
063.0 3	Dictum est a Domino in Numeris – effectum triburere benedictionis.	<i>om.</i>	ii, c. 100	B2, c. 15	iii, c. 79 ¹⁸
065.0 1	Primates uel patriarchas nihil priuilegii habere – antiquitus contulit definimus.	A1.62, c. 74	v, c. 56	<i>om.</i>	iv, c. 29
067.0 1	[...] unam faciem castorum eloquiorum non attendens [...]. ¹⁹	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>

¹⁶ Taken from *CB* (London, BL Add. 8873, fol. 200v).

¹⁷ Jerome, *Epistola XIV* (CSEL 54, 55).

¹⁸ The *Panormia* only adds a misguided inscription referring to Gregory the Great.

¹⁹ Augustine, *Confessiones* vii, c. 21, 27 (CCSL 27, 110), also quoted in the *Prologus* (ed. Bra-

068.0 1	Non potestis simul accusator esse et iudex.	<i>om.</i>	vi, c. 321	<i>om.</i>	<i>om.</i>
068.0 2	Iudicis inquam non est sine accusatore – poterat tegi crimen.	<i>om.</i>	vi, c. 431a	B10, 53a	c. iv, c. 117
068.0 3	Que Lotharius rex uester nepos operatur accusatione non indigent.	A1.62, c. 12	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
068.0 4	Iste autem famam suam hactenus neglexit quam qui neglegit secundum beatum Augustinum crudelis est. ²⁰	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
069.0 1	Remotio uiri castitatis arma collocat construit – melioribus castra pudoris. ²¹	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
071.0 1	Duo mala licet omnino cautissime sint – nexu noscitur obligari.	<i>om.</i>	xii, c. 16	B22, 15 ²²	c. viii, c. 119
071.0 2	Si ad peccatum admittendum adhibetur fides – ueram legitimamque redeatur.	<i>om.</i>	xii, c. 14a	B22, 14a	c. viii, c. 96
071.0 3	Herodes obseruauit illicitum sacramentum et periit – et saluatus est.	A2.12, c. 2b	xii, c. 15c	<i>om.</i>	viii, c. 100
071.0 4	Animaduertendum quod iusiurandum hos habeat comites erit sed periurium.	<i>om.</i>	xii, c. 22	B22, 17 ²³	c. viii, c. 123
071.0 5	Hinc Honorius papa quosdam transpadanos episcopos – Aconio firmiter obseruauit.	<i>om.</i>	xii, c. 25	<i>om.</i>	<i>om.</i>

sington, 118) and the arenga of ep. 222; often found as title to the *Prologus* in the mss.

²⁰ Augustine, *Sermo CCCLV*, c. 1 (PL 38, 1568).

²¹ Ps.-Jerome, *Epistola ad Oceanum*, c. 5 (PL 30, 289).

²² *Tripartita* B only has ‘cap. iii’; ep. 71, *Decretum* and *Panormia* have ‘cap. iiii’.

²³ *Tripartita* B only has ‘libro secundo’; ep. 71, *Decretum* and *Panormia* have ‘libro primo’.

072.0 1	Altare si motum fuerit ecclesia denuo consecratur.	<i>om.</i>	iii, c. 13	B3, c. 11	ii, c. 20
073.0 1	Dictum est a Domino in Numeris – meritum benedictionem poscentis.	<i>om.</i>	ii, c. 100	B2, c. 15	iii, c. 79x ²⁴
073.0 2	Aliud est non habere aliquid aliud – et ueneranda sunt.	<i>om.</i>	ii, c. 93	B2, c. 9	iii, c. 78
073.0 3	Sicut redeunti non redditur quod foris – uero ad iudicium.	<i>om.</i>	ii, c. 97e	B2, c. 13e	<i>om.</i>
073.0 4	Secundum ecclesie catholice consuetudinem sincerissimum serenitatis – firma esse uideantur.	A1.47, c. 1	(i, c. 151)	<i>om.</i>	<i>om.</i>
073.0 5	Ideo ergo et hic cuius nomen dicimus esse – sue perfectionis obtinuit.	A1.47, c. 2	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
073.0 6	Vt sit quisque uerus sacerdos oportet – suum sed Dei.	<i>om.</i>	ii, c. 99a	B2, c. 14b	<i>om.</i>
073.0 7	Sacerdotem autem ordinem, sicut dicit idem Augustinus – ab officio remouentur. ²⁵	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
073.0 8	Diuina sacramenta talia sunt unicuique, quali corde accesserit, ut dicit Augustinus in Dialogo contra Petilianum. ²⁶	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
073.0 9	Quis non uideat iniquitatis neminem argui – cui debetur arbitrio. ²⁷	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>

²⁴ For this and the next quotations, see the note to ep. 63.03 above.

²⁵ Augustine, *De bono coniugali*, c. 32 (ed. Walsh, 56).

²⁶ Augustine, *Contra litteras Petiliani* ii, c. 33 (CSEL 52, 67).

²⁷ *CB* (London, BL Add. 8873, fol. 119r); the material source is Augustine, *De diversis quaestionibus VII ad Simplicianum* i, q. 2, c. 16 (CCSL 44, 41).

073.1 0	Vnusquisque qui ad gradus ecclesiasticos accessurus – sibi unicuique dependat.	<i>om.</i>	v, c. 84	<i>om.</i>	<i>om.</i>
073.1 1	Ipse enim summus pontifex antequam – consecrationis gratiam.	<i>om.</i>	iv, c. 197	<i>om.</i>	iii, c. 4
074.0 1	Monomachiam in legem non assumimus quam solummodo tentare uideantur.	<i>om.</i>	viii, c. 187	B15, c. 67	<i>om.</i>
074.0 2	Quando habet homo quod faciat, non debet tantare Deum suum. ²⁸	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
074.0 3	Super causa Gislandi presbyteri tui de – auctoritate prohibemus firmissime.	<i>om.</i>	x, c. 15	<i>om.</i>	v, cc. 7-8
074.0 4	Ferri candentis uel aque feruentis examinatione – corda filiorum hominum.	A1.64, c. 4	x, c. 27	B20, c. 9	<i>om.</i>
075.0 1	Quod queque negotia in locis in quibus orta sunt primum sunt negotianda.	(<i>om.</i>)	cf. v, cc. 163, 167 & 176-7	cf. B9, c. 4	cf. iv, c. 22
076.0 1	Vt illum [...] preferatis, qui maioribus studiis iuuatur et meritis.	A1.43, c. 22	v, c. 347	B9, c. 2A	iii, c. 6
077.0 1	Decessorum statuta sicut legitima et iusta – etiam malefacta corrigere.	A1.46, c. 36	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
077.0 2	Facientis culpam habet qui quod potest corrigere negliget emendare.	A1.63, c. 8	vi, c. 115b	<i>om.</i>	<i>om.</i>
077.0 3	Placuit huic sancte ac magne sinodo – restituerit anathema sit.	A1.46, c. 23	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
077.0	De rebus que semel Deo	A1.62, c.	(iii, c. 152)	<i>om.</i>	<i>om.</i>

²⁸ Augustine, *Contra Faustum* xx, c. 36 (CSEL 25, 629-30).

4	contribute – sit uindicta coercendus.	13			
077.0 5	Contra statuta patrum concedere aliquid uel – sedis potest auctoritas.	A1.39, c. 2	iv, c. 226	<i>om.</i>	<i>om.</i>
077.0 6	Post appellationem uero infra quinque dies – sententia terminari precipiat.	<i>om.</i>	v, cc. 281-2	B9, cc. 6-7	iv, cc. 127-8
079.0 1	Non enim metus mortis aut cruciatus inferendi, sed presentem tantum secundum leges pro legitima excusatione accipimus. ²⁹	<i>om.</i>	xvi, c. 168	B29, c. 106	<i>om.</i>
080.0 1	Altare si motum fuerit ecclesia denuo consecratur, salibus tantum exorcizentur. ³⁰	<i>om.</i>	iii, c. 13	B3, c. 11	ii, c. 20
083.0 1	Dicit enim beatus Augustinus: Qui maledicto – unde protulit uulnera. ³¹	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
083.0 2	Alioquin secundum papam Fabianum qui non – intulit ipse patiat.	A1.18, cc. 11-2	vi, c. 324	<i>om.</i>	iv, cc. 74-5
083.0 3	Sicut alterius uxor nec adulterari ab – intelligitur eo uiuente.	<i>om.</i>	iii, c. 53	<i>om.</i>	<i>om.</i>
083.0 4	Conquestus est apostolatui nostro frater Sigebodus – priuilegia seruentur ecclesiis.	A1.62, c. 74	v, c. 56	<i>om.</i>	iv, c. 29
090.0 1	Nos quemquam a comunione prohibere non –	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>

²⁹ Ivo seems to have misunderstood two texts (joined for the first time in *Decretum* xvi, c. 168), cf. M. Conrat (Cohn), *Geschichte der Quellen und Literatur des römischen Rechts im frühen Mittelalter* (Leipzig, 1891), 386, n. 3.

³⁰ The whole passage repeats ep. 72, but in ep. 80 only, Ivo adds that the canons quoted can be found in Burchard's *Liber decretorum*.

³¹ Augustine, *Praeceptum* vi, c. 2, ed. G. Lawless, *Augustine of Hippo and his monastic rule* (Oxford, 1987), 98.

	pactio coniugal ^{is} .				
099.0 6	Coniuges ueri appellantur a prima despositionis – ignoretur coniugalibus concubitus.	<i>om.</i>	viii, c. 3	B15, c. 3	vi, c. 15
099.0 7	Neque fallaciter ab angelo dictum est – nec cogniturus erat.	<i>om.</i>	viii, c. 14b	B15, c. 15b	(vi, c. 16x) ³⁵
099.0 8	Decretum est ut quamuis mulier nupta – habere non possit.	<i>om.</i>	ix, c. 100	(B16, c. 29) ³⁶	<i>om.</i>
100.0 1	Facientis procul dubio culpam habet qui – facinori desinit obuiari.	A1.63, c. 8	vi, c. 115b	<i>om.</i>	<i>om.</i>
102.0 2	Non licet enim regibus, sicut sanxit octaua synoda [...] electionibus episcoporum se immiscere.	A2.15, c. 2	v, c. 122	<i>om.</i>	iii, c. 8
102.0 3	Francorum reges Carolus et Lodouicus electiones episcoporum concesserunt, quod et in suis capitularibus scriptum reliquerunt. ³⁷	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
103.0 1	Romana ecclesia omnium ecclesiarum mater est et magistra.	A1.62, c. 1	v, c. 17 vi, c. 355	<i>om.</i>	<i>om.</i>
105.0 1	Est nonnumquam contra officium promissum custodire – ne promissum negaret.	<i>om.</i>	xii, c. 10	B22, c. 10	viii, c. 91
105.0	Video Daudid pium homi-	<i>om.</i>	xii, c. 11a ³⁸	(B22, c.	(viii, c.

³⁵ *Panormia* vi, c. 16 is abbreviated and lacks the first sentence quoted in ep. 99; in addition, the canon is misattributed to ‘Augustinus de bono coniugali’, while ep. 99, *Decretum* and *Tripartita* B all have ‘Augustinus de nuptiis et concupiscentia’ which is indeed correct, cf. Augustine, *De nuptiis et concupiscentia* i, c. 11 (CSEL 42, 224).

³⁶ The inscription in *Tripartita* B is less precise than that in *Decretum* and ep. 99.

³⁷ Cf. *Ans.* i, c. 78 (ed. Schmitz, 477-8).

³⁸ *Decretum* mss **BS** (but not the other *Decretum* mss **CPVM**, and no known ms of the other collections) have the very same reading as ep. 105.

2	nem sanctum in – sanguine hominis implere.			11a)	92)
105.0 3	Iuravit Daudid temere sed non impleuit – peccatis elegit minimum.	<i>om.</i>	xii, c. 11b	B22, c. 11b	viii, c. 93
105.0 4	Plerique sepe se constringunt iurisiurandi sacramento – saltantium choros promiserat.	<i>om.</i>	xii, c. 17a	B22, c. 16	viii, c. 101x ³⁹
105.0 5	Animaduertendum quod iusiurandum hos habeat comites – erit sed perurium.	<i>om.</i>	xii, c. 22	B22, c. 17	viii, c. 123
105.0 6	Herodes obseruauit illicitum sacramentum et periit – et saluatus est.	A2.12, c. 2b	xii, c. 15c	<i>om.</i>	viii, c. 100a
108.0 1	Monachus non docentis habet officium sed dolentis.	<i>om.</i>	vii, c. 3	B11, c. 2	iii, c. 176
111.0 1	Res ecclesiastice, sicut testantur etiam seculi leges, quia diuini iuris sunt, in nullius bonis sunt.	<i>om.</i>	iii, c. 193a	B3, c. 25a	<i>om.</i>
111.0 2	Qui predia ecclesie petierit uel acceperit – uel possidenti anathema.	A1.48, c. 10	iii, c. 182	<i>om.</i>	<i>om.</i>
112.0 1	Cum dominorum potestatem in seruos suos illibatam debere lex constituat.	<i>om.</i>	xvi, c. 76	B29, c. 30	<i>om.</i>
119.0 1	Habent sicut enim nostis statuta maiorum ut ille cause a iudicibus ecclesiasticis minime audiantur que legibus non continentur. ⁴⁰	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>

³⁹ The *Panormia* has an abbreviated text.

⁴⁰ Ps.-Felix (ed. Hinschius, 486), here quoted via *TC*, c. 88a (Paris, BN lat. 13368, fol. 12ra).

120.0 1	Lex est enim ecclesiastica, ut qui interdicti uel excommunicati sunt ab una ecclesia non recipiantur ab alia.	(cf. A2.16, c. 4, A2.18, c. 72,)	(cf. xiv, cc. 27-9, 39, 100-8)	om.	(cf. v, cc. 94, 98, 100-2)
122.0 1	Quia incestis coniunctionibus nihil uenie reseruamus – adulterium separatione sanauerint.	om.	ix, c. 40	om.	om.
122.0 2	Manet inter uiuentes quoddam coniugale quod – copulatio possit auferre.	om.	viii, c. 13	B15, c. 14	(vi, c. 74b ⁴¹)
122.0 3	Precepit Dominus uxorem non debere dimitti – uir mechus tenendus.	om.	viii, c. 240a	B15, c. 87a	vii, c. 3a
123.0 1	Sicut nouum genus est criminis, ita procurandum est nouum experimentum medicaminis. ⁴²	om.	vi, c. 386	B10, c. 21	om.
123.0 2	Nihil contra ordinem temeritatis ausu presumatur – presumptionis actu soluantur.	A2.39, c. 2	ii, c. 124	om.	om.
123.0 3	Si quis hec temerare presumpserit excommunicationis sententiam sustinebit.	A2.39, c. 1	ii, c. 124	om.	om.
123.0 4	Sacerdos aliter quam preceptum est faciens – redeat quod amisit.	om.	ii, c. 11	om.	i, c. 146c
125.0 1	Non adulterabis id est non ibis – preter uxorem tuam.	om.	viii, c. 263	B15, c. 97	om.
125.0 2	Vsque adeo manent inter uiuentes semel – quibus aliis adhererunt.	om.	viii, c. 12	B15, c. 13	(vi, c. 74a ⁴³)
125.0	Manet inter uiuentes	om.	viii, c. 13	B15, c. 14	(vi, c.

⁴¹ Misattributed in the *Panormia* only.

⁴² Also quoted in Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 123).

⁴³ Misattributed in the *Panormia* only.

3	quoddam coniugale quod – copulatio possit auferre.				74b ⁴⁴⁾
125.0 4	Precepit Dominus uxorem non debere dimitti – uir mechus tenendus.	<i>om.</i>	viii, c. 240a	B15, c. 87a	vii, c. 3a
125.0 5	Nihil enim iniquius quam fornicationis causa – fornicatione esse alienus.	<i>om.</i>	viii, c. 250	<i>om.</i>	vii, c. 31
125.0 6	Intactam queris? Intactus esto. Puram queris? Noli esse impurus.	<i>om.</i>	viii, c. 45	B15, c. 37	<i>om.</i>
125.0 7	Non est culpandus Osee propheta si – boni exempla sectetur.	<i>om.</i>	viii, c. 38	B15, c. 32	vi, c. 57
131.0 1	Laicis nulla est attributa facultas presbyteros – de ecclesiis eiciendi.	<i>om.</i>	vii, c. 90	<i>om.</i>	<i>om.</i>
133.0 1	Quantumlibet uigilet disciplina domus mee homo – autem odio habuit.	A2.50, c. 37	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
134.0 1	Sufficiat secundum leges solus eorum consensus – coitus sed uoluntas.	<i>om.</i>	viii, c. 17	B15, c. 17	vi, c. 107
134.0 2	Sponsalia sicut nuptie consensu fiunt contrahentium – filiasfamilias consentire oportet.	<i>om.</i>	viii, c. 21 xvi, c. 182	B15, c. 20b (B29, c. 115b)	vi, c. 12
134.0 3	A primordio etatis effici sponsalia possunt – quam duodecim annis. ⁴⁵	<i>om.</i>	viii, c. 22 xvi, c. 183c	B15, c. 20c (B29, c. 115b)	vi, c. 13
143.0 1	[...] ut sit danti at accipienti uel possidenti – pauperum derelicta dispergit.	A1.48, c. 10	iii, c. 182	<i>om.</i>	<i>om.</i>

⁴⁴ Misattributed in the *Panormia* only.

⁴⁵ The material source is *Dig.* 23, 1 (ed. Mommsen/Krüger, 331). The Digest, Ivo's *Decretum* and ep. 99.04 all have '... quam septem annis'. However, not only the editions but also the mss (e.g. *Pb*, fo. 123r and *Qg*, fo. 60v) read 'duodecim' in ep. 134.

143.0 2	[...] ut quidquid sine licentia episcopi uenditum fuerit ad potestatem episcopi reuocetur.	A2.28, c. 55	iii, c. 163	<i>om.</i>	<i>om.</i>
144.0 1	Sicut enim qui mare nauigant tempestate – cunctorum patiamur dispendia.	A2.14, c. 2	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
148.0 1	Posse sane fieri nuptias ex male – consequente manifestum est.	<i>om.</i>	viii, c. 10	B15, c. 11	vi, c. 45
148.0 2	Solet queri cum masculus et femina – mala agant nascantur.	<i>om.</i>	viii, c. 65	B15, c. 43	vi, c. 27
148.0 3	Desponsata uiro coniugis nomen accepit cum – uiri admistione cognoscitur.	<i>om.</i>	viii, c. 2	B15, c. 2	vi, c. 14
148.0 4	Coniuges uerius appellantur a prima desponsationis – ignoretur coniugalis concubitus.	<i>om.</i>	viii, c. 3	B15, c. 3	vi, c. 15
148.0 5	Sufficat secundum leges solus eorum consensus – consensus non coitus.	<i>om.</i>	viii, c. 17	B15, c. 17	vi, c. 107
148.0 6	Si quis sine dotalibus instrumentis affectione – repudium ei mittere.	<i>om.</i>	viii, c. 35	B15, c. 31	<i>om.</i>
148.0 7	Si quis diuinis tactis scripturis iurauerit – alia interposita sit.	<i>om.</i>	viii, c. 44 (xvi, c. 142)	B15, c. 36 (B29, c. 85)	vi, c. 7
148.0 8	Apud nos quod non licet feminis – pari conditione censetur.	<i>om.</i>	viii, c. 240b	B15, c. 87b	vii, c. 3b
148.0 9	Item. Indignantur mariti si audiant adulteros – exemplo regere feminas. ⁴⁶	<i>om.</i>	viii, c. 242b	B15, c. 88	vii, c. 36

⁴⁶ The ‘item’ in this and the following citation is correct in the collections but not in the context of ep. 148. This strongly suggests that 148.01-3 were taken from the *Decretum* where all three are grouped closely together. In *Tripartita* B there is a separate inscription.

148.1 0	Item. Non erit turpis neque difficilis – adultera non uocetur.	<i>om.</i>	viii, c. 242c	B15, c. 89	vii, c. 37
148.1 1	Non est culpandus Osee propheta, si – antea non habeat.	<i>om.</i>	viii, c. 38	B15, c. 32	vi, c. 57
155.0 1	Non est culpandus Osee propheta, si – antea non habeat.	<i>om.</i>	viii, c. 38	B15, c. 32	vi, c. 57
155.0 2	Apud nos quod non licet feminis – pari conditione tenetur.	<i>om.</i>	viii, c. 240b	B15, c. 87	vii, c. 3b
155.0 3	Non erit turpis neque difficilis etiam – adultera non uocetur.	<i>om.</i>	viii, c. 242c	B15, c. 89	vii, c. 37
155.0 4	Si ducturi estis uxores seruate uos – tu non potes.	<i>om.</i>	viii, c. 45	B15, c. 37	<i>om.</i>
156.0 1	Si res propter quam peccatum est – dixi restitui potest.	<i>om.</i>	xiii, c. 4 xv, c. 25	B23, c. 3 B28, c. 6	<i>om.</i>
156.0 2	Si tantum episcopus alieni se sceleris – ream iudicat permaneat.	A2.27, c. 3	v, c. 364	<i>om.</i>	<i>om.</i>
156.0 3	Placuit ut si quando dicit episcopus – conuincere non potest.	A2.21, c. 5	v, c. 363	<i>om.</i>	<i>om.</i>
156.0 4	Facta nocentium que innocentibus demonstrari uel – est Christum annuntiabant.	A2.50, c. 33	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
156.0 5	Sane si iudex es, si iudicandi – coerce, corripe, excommunica.	<i>om.</i>	ii, c. 94d	B2, c. 10d	<i>om.</i>
156.0 6	A malis corde semper disiungimini ad – caute corpore copulamini.	<i>om.</i>	ii, c. 102	B2, c. 17	<i>om.</i>
156.0 7	Recedite, exite inde, et immundum ne – disci-	<i>om.</i>	ii, c. 103	B2, c. 18	<i>om.</i>

	plinam, existi inde.				
157.0 1	Quia consecratio magis constat in fide – merito benedictionem dantis.	<i>om.</i>	ii, c. 100	B2, c. 15	iii, c. 79x
159.0 1	Quia iudicia Romane ecclesie a nemine foris retractari posse [...] dicimus.	A1.62, c. 5	v, c. 19	<i>om.</i>	iv, c. 11
161.0 1	Quod contra leges presumitur per leges dissolui meretur.	A1.63, c. 7	iv, c. 230 vi, c. 115a	<i>om.</i>	<i>om.</i>
162.0 1	Priuegium meretur amittere qui concessa sibi abutitur potestate.	A1.45, c. 2	v, c. 140	<i>om.</i>	<i>om.</i>
162.0 3	Noua genera morborum cogunt nos inuenire noua genera curationum. ⁴⁷	<i>om.</i>	vi, c. 386	B10, c. 21	<i>om.</i>
167.0 1	Legitima enim sunt federa nuptiarum inter – patris non dissentit.	<i>om.</i>	viii, cc. 20- 1 xvi, c. 182	B15, c. 20 B29, c. 115b	vi, c. 11
167.0 2	Et si mulier ad alium uirum – habere in coniugium.	<i>om.</i>	viii, c. 169	<i>om.</i>	vi, c. 18
167.0 3	Si quis diuinis tactis scripturis iurauerit – alia interposita sit.	<i>om.</i>	viii, c. 44 xvi, c. 142	B15, c. 36 B29, c. 85	vi, c. 7
167.0 4	Quod contra leges presumitur per leges – leges dissolui meretur.	A1.63, c. 7	iv, c. 230 vi, c. 115a	<i>om.</i>	<i>om.</i>
168.0 1	Hec causa sine monomachia terminari non – agitare non licebat.	<i>om.</i>	viii, c. 187	B15, c. 67	<i>om.</i>
171.0 1	Dispensationes rerum nonnumquam cogunt parum quis – cunctorum patiamur dispendia. ⁴⁸	A2.14, c. 2	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>

⁴⁷ Also quoted in Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 123).

⁴⁸ Also quoted in Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 132).

171.0 2	Soleo audire in potestate esse iudicis – uindicare quam leges. ⁴⁹	<i>om.</i>	x, c. 2	<i>om.</i>	<i>om.</i>
171.0 3	Cum quisque fratrum et Christianorum in – schismatis nullus est. ⁵⁰	<i>om.</i>	ii, c. 97g	B2, c. 13g	<i>om.</i>
171.0 4	Quando cuiusque crimen notum est et – dormiat seueritas discipline. ⁵¹	<i>om.</i>	ii, c. 97h	B2, c. 13h	<i>om.</i>
171.0 5	Si quos culpatorum regia potestas aut – Dei extraneum habeatur.	<i>om.</i>	xvi, c. 344	B29, c. 264	<i>om.</i>
176.0 1	Leges seculi dissentiente filomalias sub eius – fieri non permittunt.	<i>om.</i>	viii, c. 22 xvi, c. 183c	B15, c. 20b B29, c. 115b	vi, c. 12
176.0 2	Nemo enim inuitus bonum facit etiamsi bonum est quod facit.	A1.62, c. 28	vi, c. 356	<i>om.</i>	<i>om.</i>
177.0 1	Iudicet se homo uoluntate dum potest – pudorem addat tumorem.	<i>om.</i>	xv, c. 24	B28, c. 4	<i>om.</i>
177.0 2	[...] secundum <u>decretum Martini pape et concilium Carthaginense</u> ipse in se damnationis iudicatur sententiam protulisse.	A2.47, c. 37	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
177.0 3	[...] secundum <u>decretum Martini pape et concilium Carthaginense</u> ipse in se damnationis iudicatur sententiam protulisse.	<i>om.</i>	v, c. 314	B9, c. 11	<i>om.</i>
178.0 1	Habent enim leges imperiales quod filiofamilias – nomine eius contrahi.	<i>om.</i>	viii, c. 22 xvi, c. 183c	B15, c. 20b B29, c. 115b	vi, c. 12

⁴⁹ Also quoted in Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 128).

⁵⁰ Also quoted in Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 127).

⁵¹ Also quoted in Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 127).

183.0 1	Secundum leges probatio ei incumbat qui dicit, non ei qui negat.	<i>om.</i>	xvi, c. 179	B29, c. 113	v, c. 18
183.0 2	Quamdiu habet homo quid faciat non debet tentare Deum suum. ⁵²	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
184.0 1	Omnes lites et contentiones in ecclesiis – maiorem audientiam appellauerit.	<i>om.</i>	cf. v, cc. 163, 167 & 176-7	cf. B9, c. 4	cf. iv, c. 22
184.0 2	Peregrina iudicia generali sanctione prohibemus.	A1.18, c. 8 A1.24, c. 7 A1.32, c. 3 A1.42, c. 2	v, c. 248 v, c. 260 vi, c. 331	<i>om.</i>	<i>om.</i>
184.0 3	Nullius autem sunt res sacre et – et obligari prohibemus.	<i>om.</i>	iii, c. 193a	B3, c. 25a	<i>om.</i>
184.0 4	In his enim rebus de quibus – ecclesiasticarum coercendi sunt.	A2.50, c. 26	iv, c. 68	B6, c. 1	ii, c. 158
184.0 5	Nos consuetudinem que contra fidem catholicam – immotam permanere concedimus.	<i>om.</i>	iv, c. 204	B7, c. 5	<i>om.</i>
184.0 6	Mos est uetustate probata consuetudo siue lex non scripta.	<i>om.</i>	iv, c. 200a	B7, c. 1a	ii, c. 161a
184.0 7	Consuetudo autem est ius quoddam a – an ratione consistat.	<i>om.</i>	iv, c. 200b	B7, c. 1b	ii, c. 161b
184.0 8	Consuetudinis ususque longevi non uilis auctoritas – uincat aut legem.	<i>om.</i>	iv, c. 202	B7, c. 3	ii, c. 163
185.0 1	Quod contra leges presumitur per leges – leges dissolui meretur.	A1.63, c. 7	iv, c. 230 vi, c. 115a	<i>om.</i>	<i>om.</i>
185.0	Sollicitudo dilectionis tue	<i>om.</i>	vi, c. 409	<i>om.</i>	<i>om.</i>

⁵² See note to ep. 74.02.

2	nos studuit consulere – eum redire concedas.				
186.0 1	Communio malorum neminem maculat sed consensus factorum.	<i>om.</i>	ii, c. 101	B2, c. 16	<i>om.</i>
186.0 2	Nullius crimen maculat nescientem.	A2.50, c. 31	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
186.0 3	Qui non habet potestatem reum condemnare aut – comprobare immunis est. ⁵³	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
186.0 4	Forte in populo Dei stat iuxta – proprium onus portabit.	<i>om.</i>	ii, c. 94c	B2, c. 10c	<i>om.</i>
186.0 5	Quomodo inquit ferrem quem noui malum – corripe excommunica degrada.	<i>om.</i>	ii, c. 94d	B2, c. 10d	<i>om.</i>
186.0 6	Reuera cum contagio peccandi multitudinem inuaserit – corrigant animosos malos.	A2.50, c. 25b	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
186.0 7	Non enim propter malos boni sunt – uitium Christum annuntiabant.	A2.50, c. 33	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
186.0 8	Quoniam peccatis nostris exigentibus multos quotidie – dare non prohibemus.	<i>om.</i>	xiv, c. 43	B27, c. 15	v, c. 125
186.0 9	Nos a communione nullum suspendimus nisi – confessum similiter publice. ⁵⁴	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
186.1 0	Sacramenta tamen diuina a talibus tractata – eadem ipsa sunt. ⁵⁵	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>

⁵³ See the note to ep. 90.01.

⁵⁴ Augustine, *Sermo CCCLI* (PL 39, 1545).

⁵⁵ Allusion to Augustine; not identified.

188.0 1	Meretrices possunt honestiorem uitam eligere et matrimonio iura contrahere.	<i>om.</i>	viii, c. 37	<i>om.</i>	vi, c. 58
188.0 2	Quibusdam nubendi licentia tribuitur hoc est – nulli impune conceditur.	<i>om.</i>	viii, c. 72	B15, c. 46	vi, c. 4
188.0 3	Non est culpandus Osee propheta, si – prius non habuerat.	<i>om.</i>	viii, c. 38	B15, c. 32	vi, c. 57
188.0 4	Si ducturi estis uxores, seruate uos – noli esse impurus.	<i>om.</i>	viii, c. 045	B15, c. 37	<i>om.</i>
188.0 5	Pudicitie causam nisi uir pudicus accusare – non periclitetur uerecundia.	<i>om.</i>	viii, c. 120	<i>om.</i>	<i>om.</i>
188.0 6	Quid enim tam diuinum quid tam – proprii criminis defensorem.	<i>om.</i>	viii, c. 121.01	<i>om.</i>	<i>om.</i>
188.0 7	Dicit dominus quod dicere debet mansuetus – a preuaricatoribus legis.	<i>om.</i>	viii, c. 122	<i>om.</i>	<i>om.</i>
188.0 8	Quoniam uirtus castitas est tu sub – precedere uxorem suam.	<i>om.</i>	viii, c. 263	B15, c. 97	<i>om.</i>
188.0 9	Ad hoc si quis altius intuens – Christi et ecclesie.	<i>om.</i>	viii, c. 74 viii, c. 138	<i>om.</i>	vi, c. 023
188.1 0	Rem miram uobis loquor sed tamen – repente uirgo efficitur. ⁵⁶	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
189.0 1	Quia ratio exemplis anteponenda est.	A2.50, c. 27	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
189.0 2	Diuiso regno inter filios Lotharii nepotes Clodouei – in regnum accepit. ⁵⁷	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>

⁵⁶ Jerome, *Tractatus de psalmo lxxxvi* (CCSL 78, 117).

⁵⁷ Paraphrase, perhaps of Gregory of Tours, *Libri historiarum decem*, iv, cc. 22-4 (MGH. SS rer. Mer. 1/i, 154-7), though there are important differences.

189.0 3	Audientes Hugo abbas et ceteri primates – in reges fecerunt. ⁵⁸	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
189.0 4	Supererant duo filii Roberti comitis Andegauorum – Walterus archiepiscopus Senonum.	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
189.0 5	Carolus simplex in carcere positus Rudolfum – in regem sublimatus.	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
189.0 7	Lex enim iusta debet esse et possibilis, loco et tempori congruens.	<i>om.</i>	iv, c. 168	B6, c. 10	ii, c. 168
189.0 8	[Leges] admittunt, quando maioribus morbis sanandis – rigor indiscrete seueritatis. ⁵⁹	<i>om.</i>	vi, c. 386	B10, c. 21	<i>om.</i>
190.0 1	[...] ubi populorum strages iacent detrahendum est – caritas sincera subueniat. ⁶⁰	<i>om.</i>	vi, c. 386	B10, c. 21	<i>om.</i>
191.0 1	Nullus pontificum incerta iudicare presumat.	A1.22, c. 1	v, c. 247b	<i>om.</i>	iv, c. 114
191.0 2	Posteriorum diligentia seuerissime sanxit ut post – fictas agebant penitenti- as. ⁶¹	<i>om.</i>	vi, c. 386	B10, c. 21	<i>om.</i>
192.0 1	Quid est exire inde nisi facere – ore non parcere.	<i>om.</i>	ii, c. 103	B2, c. 18	<i>om.</i>
192.0 2	A malis corde semper disiungimini ad – ut insulanter arguatis.	<i>om.</i>	ii, c. 102	B2, c. 17	<i>om.</i>
192.0 3	Quisquis in hac ecclesia bene uixerit – sed consensio factorum.	<i>om.</i>	ii, c. 101	B2, c. 16	<i>om.</i>

⁵⁸ Ivo employed the *Continuatio Haimonis* for his historical argument in ep. 189; see Chapter Five (discussion) and Appendix B.9 (edition) for this and the following two citations.

⁵⁹ Cf. Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 123).

⁶⁰ Also quoted in Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 126).

⁶¹ Also quoted in Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 122-3).

192.0 4	Cum idem morbus plurimos occupauerit nihil – eorum uastatione mereantur.	A2.50, c. 25a	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
192.0 5	Nam consilia separationis et inania sunt – corrigant animosos malos. ⁶²	A2.50, c. 25b	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
194.0 1	De illis autem qui infra parochiam – omnia pleniter emendent.	<i>om.</i>	xiv, c. 109	<i>om.</i>	<i>om.</i>
196.0 1	[Leges non] permittunt, ut alicui de se confesso credi debeat super crimen alienum.	A1.32, c. 4	v, c. 288	<i>om.</i>	iv, c. 87b ⁶³ iv, c. 69 ⁶⁴
197.0 1	Quoniam presbyter et si uoluntatem occidendi – atque ubique damnatur.	A1.62, c. 43	x, c. 24	<i>om.</i>	<i>om.</i>
199.0 1	Simulata equitas non est equitas sed simulatio et iniquitas. ⁶⁵	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
203.0 1	Noua sunt hec genera morborum, et – exigunt genera medicamentorum. ⁶⁶	<i>om.</i>	vi, c. 386	B10, c. 21	<i>om.</i>
203.0 2	Archidiaconus inquit parochias cum iussione episcopi – et episcopo defert.	<i>om.</i>	vi, c. 20	B10, c. 1	iii, c. 41
203.0 3	Qui aliena inuadit non exeat impunitus – defraudari reddo quadruplum.	A1.53, c. 2	iii, c. 149 xiii, c. 1 xiii, c. 35Ax	<i>om.</i>	iv, c. 47b
203.0 4	Neque in angariis presbyteri aut diacones – aliqui-	A2.36, c. 9	iii, c. 137	<i>om.</i>	<i>om.</i>

⁶² Also quoted in Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 128).

⁶³ In Migne, this text is *Panormia* iv, cc. 87-8.

⁶⁴ In Migne, this text is *Panormia* iv, cc. 69-70.

⁶⁵ Augustine, *Ennaratio in psalmo LXIII*, c. 11 (CCSL39, 814).

⁶⁶ Also quoted in Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 123).

	bus fatigentur indictionibus.				
203.0 5	Lex enim sic de preterito indulget, ut in posterum prohibeat.	<i>om.</i>	xvi, c. 192	B29, c. 125	v, c. 60c
204.0 1	[Lex] contra petitem iudicari precipit – probare non poterit. ⁶⁷	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
205.0 1	Quando habet homo quid faciat non – tentare Deum suum. ⁶⁸	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
205.0 2	Ferri candentis uel aque feruentis examinatione – corda filiorum hominum.	A1.64, c. 4	x, c. 27	B20, c. 9	<i>om.</i>
205.0 3	Monomachiam in legem non assumimus quam – solummodo tentare uideantur.	<i>om.</i>	viii, c. 187	B15, c. 67	<i>om.</i>
206.0 1	Nos quemquam a comunione remouere non – nominatum atque conuictum. ⁶⁹	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
206.0 2	Si suspicio super diaconum habetur et – boni testimonii permaneat.	A1.64, c. 9	vi, c. 430	<i>om.</i>	<i>om.</i>
206.0 3	Si examinante episcopo causam presbyter uel – priuat proprio gradu.	A1.62, c. 55	vi, c. 122	<i>om.</i>	<i>om.</i>
206.0 4	Si quid de quocunque clerico ad – accendat res incognita.	A1.55, c. 15	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
206.0 5	Si sacerdos uel quilibet clericus a – in proprio gradu.	<i>om.</i>	vi, c. 231	B10, c. 13	v, c. 9
206.0	Si quis presbyter a plebe	<i>om.</i>	vi, c. 229	B10, c. 9	v, c. 2

⁶⁷ Cf. *Inst.* 4,15,4 (ed. Krüger, 54). The text is found neither in the Ivonian collections nor in *CB*.

⁶⁸ See the note to ep. 74.02.

⁶⁹ See the note to ep. 90.01.

6	sibi – ab obiecto crimine.				
206.0 7	Quam satisfactionem nonnulli precedentium Patrum in consuetudinem duxerunt, exemplo Leonis pape per sacramenta purgati.	<i>om.</i>	(v, c. 313)	<i>om.</i>	(v, c. 4)
212.0 1	[...] qui iam tantum iudicio diuino subiacet, iudicio ulterius non pulsetur humano.	A1.18, c. 5	vi, c. 320	<i>om.</i>	iv, c. 61
212.0 2	Continetur in libro Institutionum de heredibus – testamentum posteriore dissoluitur. ⁷⁰	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
212.0 3	Si aliquis unam rem per legitimas – tradita est possidebit.	<i>om.</i>	xvi, c. 195	B29, c. 128	v, c. 66a ⁷¹
213.0 1	Communis uita fratres omnibus est necessaria – discipulorum imitari uolunt.	A1.1, c. 23	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
213.0 2	Vnde consilium dantes uestram prudentiam hortamur – uouistis adimplere studeatis.	A1.1, c. 24	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
213.0 3	Scimus uos non ignorare fratres quia – est inter clericos.	A1.15, c. 1a	iii, c. 139	<i>om.</i>	<i>om.</i>
214.0 1	Sicut naute in mari periclitantes cum – ruinis subuenire ualeamus. ⁷²	A2.14, c. 2	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
214.0 2	Si tu intus ut coccus rutilas – protegeris cur accusas. ⁷³	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>

⁷⁰ Cf. *Inst.* 2,17,2 (ed. Krüger, 21). The text is found neither in the Ivonian collections nor in *CB*.

⁷¹ The *Panormia* inscription is less precise than *Decretum* and *Tripartita* B.

⁷² Also quoted in Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 132).

⁷³ Gregory, *Moralia in Iob* xxv, c. 39 (CCSL 143B, 1264).

218.0 2	In hunc modum <u>Nicaeni canones</u> et <u>Agatense concilium</u> prohibent [...] aliquod suspicionis argumentum.	A2.1, c. 3	vi, c. 186	<i>om.</i>	iii, c. 112
218.0 3	In hunc modum Nicaeni canones et <u>Agatense concilium</u> prohibent [...] aliquod suspicionis argumentum.	<i>om.</i>	vi, c. 189	<i>om.</i>	<i>om.</i>
219.0 1	Si aliqua falsitas de me ad – ut ueritas subsequatur. ⁷⁴	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
220.0 1	Neminem de prouincia ad prouinciam exhiberi – quem appellatum est.	A1.24, c. 7	v, c. 248	<i>om.</i>	<i>om.</i>
220.0 2	Debet appellator infra quinque dies litteras accipere – agendo remouendus est.	<i>om.</i>	v, cc. 281-2	B9, cc. 6-7	iv, cc. 127-8
220.0 3	[...] ut nullus episcopus rem ecclesie sine – commutet aut donet.	A2.18, c. 31	iii, c. 231	<i>om.</i>	ii, c. 86
220.0 4	Cause que in legibus non continentur a iudicibus ecclesiasticis minime audiantur. ⁷⁵	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
221.0 2	Quia inter ingenuos et equales tantum – licita fore diuortia.	<i>om.</i>	viii, c. 56	B15, c. 42	vi, c. 110
222.0 1	[...] <i>eloquiorum castorum unam faciem</i> attendere. ⁷⁶	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
222.0 2	Hieronimus, honorans sacramentorum sanctitatem legalem more suo	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>

⁷⁴ Allusion to Cyprian, not identified.

⁷⁵ Ps.-Felix, quoted here from via *TC*; see note to ep. 119.01.

⁷⁶ Augustine, *Confessiones* vii, c. 21, 27 (CCSL 27, 110); see note to ep. 67.01.

	[...] posse muniri salutem. ⁷⁷				
222.0 3	De libellis et commentariis quorumlibet non – decretorum regulas relinquere.	A1.60, c. 9	iv, c. 72	B6, c. 5	ii, c. 118
224.0 1	Hoc pene in omnibus talibus questionibus – eos digne sumentibus.	<i>om.</i>	ii, c. 97c	B2, c. 13c	<i>om.</i>
224.0 2	Spiritus sanctus in ecclesie proposito uel – salutem operatur aliorum.	<i>om.</i>	ii, c. 97d	B2, c. 13d	<i>om.</i>
225.0 1	Nos cogunt noua genera morborum noua querere experimenta medicamentorum. ⁷⁸	<i>om.</i>	vi, c. 386	B10, c. 21	<i>om.</i>
225.0 2	Incestis autem coniunctionibus secundum canones nihil – coniugium separatione sanauerint.	A2.28, c. 60	ix, c. 40	<i>om.</i>	<i>om.</i>
228.0 1	[...] sinodalis sententia, que crimina sua confitentes a corporis et sanguinis Christi communionem suspendit. ⁷⁹	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
228.0 2	In actione penitentia pro qua reus – letificauerunt animam meam.	<i>om.</i>	xv, c. 23	B28, c. 3	<i>om.</i>
229.0 1	Nemini de se confesso credi oportet super crimen alienum.	A1.32, c. 4	v, c. 288	<i>om.</i>	iv, c. 87b ⁸⁰ iv, c. 69 ⁸¹
229.0 2	Neminem reum esse iudicandum nisi iudiciario – iudiciario ordine conuin-	A1.12, c. 2	v, cc. 244 & 247	<i>om.</i>	iv, c. 113

⁷⁷ Allusion, not identified.

⁷⁸ Also quoted in Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 123).

⁷⁹ Allusion, not identified.

⁸⁰ In Migne, this text is *Panormia* iv, cc. 87-8.

⁸¹ In Migne, this text is *Panormia* iv, cc. 69-70.

	catur.				
230.0 1	Baptismus enim secundum Innocentium papam peccata dimittit non coniugia soluit.	A1.36, c. 6	vi, c. 55	om.	om.
231.0 1	Peccatum adeo est uoluntarium ut si – non esse peccatum. ⁸²	om.	om.	om.	om.
231.0 2	Si enim secundum Nicenos canones illi – curande corporalis egritudinis.	A2.1, c. 1	om.	om.	om.
231.0 3	Habe caritatem et fac quidquid uis – corripere cum caritatis. ⁸³	om.	om.	om.	om.
232.0 1	[Vrbanus] respondit enim ex consulto propter tale flagitium legitimum soluendum non esse matrimonium. ⁸⁴	om.	om.	om.	om.
233.0 1	Sententiam precedentium patrum <u>Gregorii</u> et <u>Vrbani</u> quantum in me est laudo atque confirmo.	om.	xiv, c. 43	B27, c. 15	v, c. 125
233.0 2	Sententiam precedentium patrum <u>Gregorii</u> et <u>Vrbani</u> quantum in me est laudo atque confirmo.	om.	xiv, c. 45	om.	v, c. 107x
233.0 3	Vbi enim succumbunt humana iudicia diuina – conseruata pace ramorum. ⁸⁵	om.	vi, c. 385	B10, c. 20	om.
234.0 1	Cogunt nos noua genera morborum noua querere	om.	vi, c. 386	B10, c. 21	om.

⁸² Augustine, *Contra Iulianum* vi, c. 21 (CSEL 85, ii, 362).

⁸³ Cf. Augustine, *In epistolam Iohannis* vii, c. 8 (SC 75, 328); the same quotation is also found in Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 116-7).

⁸⁴ Urban II, JL 5730 (PL 151, 522).

⁸⁵ Cf. Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 126-7).

	experimenta medica- mentororum. ⁸⁶				
236.0 1	Conquestus est apostolatu nostro frater noster – pri uilegia seruentur ecclesiis.	A1.62, c. 74	v, c. 56	om.	iv, c. 29
236.0 2	<u>Clemens</u> et Anacletus [...] ordinauerunt in quibus ciuitatibus essent prime sedes, in quibus metropol itane.	A1.1, c. 7	om.	om.	om.
236.0 3	Clemens et <u>Anacletus</u> [...] ordinauerunt in quibus ciuitatibus essent prime sedes, in quibus metropol itane.	A1.2, cc. 16-7 & 19	v, c. 53 v, c. 98	om.	iv, c. 23
240.0 1	Qui enim negligit famam suam crudelis est; occidit enim proximum quantum in se est. ⁸⁷	om.	om.	om.	om.
241.0 1	Quod ante iudicem secula rem causam ecclesiasti cam tractare non debeant.	A2.30, c. 3	vi, c. 367	om.	om.
241.0 2	Pulsatus ante suum iu dicem causam dicat – si uoluerit taceat.	A1.18, c. 10 A1.42, c. 4	vi, c. 323	om.	iv, c. 123
241.0 3	Nullus episcopus nisi in legitima sinoda – ullo mo do reputabitur.	A1.32, c. 1	om.	om.	om.
241.0 4	Cause que in legibus non continentur a iudicibus ecclesiasticis minime au diantur. ⁸⁸	om.	om.	om.	om.
241.0 5	Vt in duarum ciuitatum ecclesiis clericus con scribatur in Calcedonensi concilio prohibetur.	om.	vi, c. 173	om.	iii, c. 73

⁸⁶ Also quoted in Ivo's *Prologus* (ed. Brasington, 123).

⁸⁷ Augustine, *Sermo CCCLV*, c. 1 (PL 38, 1569).

⁸⁸ Ps.-Felix, quoted here from via *TC*; see note to ep. 119.01.

242.0 1	Non omnis mulier uiro iuncta uxor – et inter equales.	A1.43, c. 47	viii, c. 139	<i>om.</i>	vi, c. 035
242.0 2	Si quis per errorem ancillam mulierem – contrahi non possunt.	<i>om.</i>	viii, c. 56	B15, c. 42	vi, c. 110
242.0 3	Quod contra leges presumitur per leges dissolui meretur.	A1.63, c. 7	iv, c. 230 vi, c. 115a	<i>om.</i>	<i>om.</i>
242.0 4	Coniugium consensus facit non coitus.	<i>om.</i>	viii, c. 17	B15, c. 17	vi, c. 107
243.0 1	Quod contra leges presumitur per leges dissolui meretur.	A1.63, c. 7	iv, c. 230 vi, c. 115a	<i>om.</i>	<i>om.</i>
243.0 2	Coniugium facit consensus non coitus. Qui – coitu celebrata frustrantur.	<i>om.</i>	viii, c. 17	B15, c. 17	vi, c. 107
246.0 1	Quia unus maritus duas sorores non – possset inire matrimonium.	A2.47, c. 79	ix, c. 68	<i>om.</i>	<i>om.</i>
246.0 2	Desponsata uiro coniugis nomen accipit cum – uiri admixtione cognoscitur.	<i>om.</i>	viii, c. 2	B15, c. 2	vi, c. 14
246.0 3	Coniuges uerius appellantur a prima desponsationis – ignoretur coniugalis concubitus.	<i>om.</i>	viii, c. 3	B15, c. 3	vi, c. 15
246.0 4	Quidam desponsauit uxorem et dotaui cum – habere non possit.	<i>om.</i>	ix, c. 100	B16, c. 29	<i>om.</i>
247.0 1	Monomachiam in legem non assumimus quam – minime accepisse cognoscimus.	<i>om.</i>	viii, c. 187	B15, c. 67	<i>om.</i>
249.0 1	De se confessis non est credendum super crimen alienum.	A1.32, c. 4	v, c. 288	<i>om.</i>	iv, c. 87b ⁸⁹ iv, c. 69 ⁹⁰

⁸⁹ In Migne, this text is *Panormia* iv, cc. 87-8.

251.0 1	Faciat unusquisque quod secundum fidem suam – ambo misericordiam consecuti.	<i>om.</i>	ii, c. 26	B2, c. 2	<i>om.</i>
252.0 1	Nemo debet temptare Deum suum quamdiu habet quod faciat. ⁹¹	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
252.0 2	Ferri candentis uel aque feruentis examinatione – corda filiorum hominum.	A1.64, c. 4	x, c. 27	B20, c. 9	<i>om.</i>
255.0 1	[Vnctio] infirmorum secundum institutum apostolice sedis genus est sacramenti.	A1.38, c. 5a	ii, c. 75	<i>om.</i>	<i>om.</i>
255.0 2	Caute salubriterque prouisum est ut locus – minus contemptibilis fuerit.	<i>om.</i>	xv, c. 24b	B28, c. 5	<i>om.</i>
255.0 3	Sicut est unum baptisma ita et – leuiorum illa grauiorum.	<i>om.</i>	<i>om.</i>	B29, c. 284	<i>om.</i>
259.0 1	Lex debeat esse iusta, possibilis, loco temporisque conueniens.	<i>om.</i>	iv, c. 168	B6, c. 10	ii, c. 168
260.0 1	Solet autem dispensatione multa infirma tolerare postquam patrata sunt, tam pro locorum necessitate, quam pro personarum utilitate et honestate. ⁹²	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
261.0 1	Coniugium, si contra leges presumitur, per leges dissolui mereatur.	A1.63, c. 7	iv, c. 230 vi, c. 115a	<i>om.</i>	<i>om.</i>
261.0 2	Incestis coniunctionibus nihil uenie reseruamus nisi – incestum separatione sanauerint	A2.28, c. 60	ix, c. 40	<i>om.</i>	<i>om.</i>

⁹⁰ In Migne, this text is *Panormia* iv, cc. 69-70.

⁹¹ See note to ep. 74.02 above.

⁹² Cf. Urban II, JL 5383 (see note to ep. 55.02 above).

267.0 1	Quod ab eis contra leges presumptum est [...] per leges dissolutum est.	A1.63, c. 7	iv, c. 230 vi, c. 115a	<i>om.</i>	<i>om.</i>
268.0 1	[...] ut omnes controuersie ecclesiastice in locis, in quibus orte sunt, primo sint discutiende.	<i>om.</i>	cf. v, cc. 163, 167 & 176-7	cf. B9, c. 4	cf. iv, c. 22
277.0 1	Qui post acceptum sacrum ordinem in – ulterius non accedat.	A1.55, c. 54	vi, c. 78	<i>om.</i>	iii, c. 133
277.0 2	In grauibis peccatis quis positus dum – aliena non detulit.	A1.55, c. 41	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
277.0 3	Cunctis liquet quia cum is qui – ad deteriora prouocatur.	A1.55, c. 42	<i>om.</i>	<i>om.</i>	<i>om.</i>
280.0 1	Dicunt enim instituta legum Nouellarum, quas – sua uel aliena.	<i>om.</i>	viii, c. 111 xvi, c. 161	B15, c. 54	<i>om.</i>
280.0 2	Ferri candentis uel aque feruentis examinatione – corda filiorum hominum.	A1.64, c. 4	x, c. 27	B20, c. 9	<i>om.</i>
280.0 3	Monomachiam in legem non assumimus quam – solummodo tentare uide- antur.	<i>om.</i>	viii, c. 187	B15, c. 67	<i>om.</i>
287.0 1	Non hoc corpus quos ui- detis manducaturi – tamen inuisibiliter intelligi.	<i>om.</i>	ii, c. 9	<i>om.</i>	(i, c. 134x)
287.0 2	Quod uidetis in altari panis est – calix est san- guis.	<i>om.</i>	ii, c. 8	<i>om.</i>	<i>om.</i>
287.0 3	Quomodo panis est corpus uel quod – uidetur aliud intelligitur.	<i>om.</i>	ii, c. 8	<i>om.</i>	<i>om.</i>
287.0 4	Hoc accipite in pane quod pendit – de Christi la- tere.	<i>om.</i>	ii, c. 9	<i>om.</i>	<i>om.</i>

287.0 5	Cum reuerendum altare cibus spiritualibus satian- dus – interioris hominis assume.	A2.14, c. 32	ii, c. 4	<i>om.</i>	<i>om.</i>
SIII.0 1	De his qui se incesta copulatione – apostolus iussit oportet.	(A2.34, c. 34)	ix, c. 39A (ix, c. 29x)	B3, c. 16	<i>om.</i>
SIII.0 2	Interueniente diuortio non aboletur confederatio ita – suum repudium copulati.	<i>om.</i>	viii, c. 9 viii, c. 235b	B15, c. 10	vii, c. 6a
Add. III.01	Caute salubriterque proui- sum est ut locus – minus contemptibilis fuerit.	<i>om.</i>	xv, c. 24b	B28, c. 5	<i>om.</i>
Add. III.02	Sicut est unum baptisma ita et – leuiorum illa grauiorum.	<i>om.</i>	<i>om.</i>	B29, c. 284	<i>om.</i>